

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ
ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

А.БАЙТҰРСЫНОВ АТЫНДАҒЫ
ҚОСТАНАЙ Өңірлік университеті

ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСЫ ӘКІМДІГІ МӘДЕНИЕТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ "ЫБЫРАЙ АЛТЫНСАРИННИҢ ҚОСТАНАЙ ОБЛЫСТЫҚ
МЕМОРИАЛДЫҚ МҰРАЖАЙЫ" КОММУНАЛДЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

КОММУНАЛЬНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ "КОСТАНАЙСКИЙ ОБЛАСТНОЙ МЕМОРИАЛЬНЫЙ
МУЗЕЙ ИБРАЯ АЛТЫНСАРИНА" УПРАВЛЕНИЯ КУЛЬТУРЫ АКИМАТА КОСТАНАЙСКОЙ ОБЛАСТИ

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ИННОВАЦИЯ, БІЛІМ, ТӘЖІРІБЕ-БІЛІМ
БЕРУ ЖОЛЫНЫҢ ВЕКТОРЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ
КОНФЕРЕНЦИЯСЫ

МАТЕРИАЛДАРЫ

І КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

МАТЕРИАЛЫ

МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ
КОНФЕРЕНЦИИ
«ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ,
ОПЫТ – ВЕКТОРЫ
ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТРЕКОВ»

І КНИГА

Қостанай, 2023

УДК 37.02
ББК 74.00
И 63

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ/ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Куанышбаев Сеитбек Бекенович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, география ғылымдарының докторы, Қазақстан Педагогикалық Ғылымдар Академиясының мүшесі;

Жарлыгасов Женис Бахытбекович, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор;

Скударева Галина Николаевна, педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент, Мәскеу облысындағы МОУ «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректорының м.а.; Ресей Федерациясының жалпы білім беру ісінің құрметті қызметкері, Ресей;

Бережнова Елена Викторовна, педагогика ғылымдарының докторы, профессор Мәскеу халықаралық мемлекеттік қатынастар институты, Ресей;

Ибраева Айман Елемановна, «Қостанай облысы әкімдігінің білім басқармасы» ММ жетекшісі;

Онищенко Елена Анатольевна, «Педагогикалық шеберлік орталығы» жекеменшік мекемесінің Қостанай қаласындағы филиалының директоры;

Демисенова Шнар Сапаровна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының меңгерушісі;

Утегенова Бибикуль Мазановна, педагогика ғылымдарының кандидаты, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика және психология кафедрасының профессоры;

Смаглий Татьяна Ивановна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің, педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика және психология кафедрасының қауым.профессоры;

Жетписбаева Айсылу Айратовна, А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы.Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

«Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары»: 2023 жылдың 17 ақпандағы Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары. I Кітап. – Қостанай: А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023. – 1081 б. = «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков»: Материалы международной научно-практической конференции, 17 февраля 2023 года. I Книга. – Костанай: Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023. – 1081 с.

ISBN 978-601-356-244-5

Жинаққа «Инновация, білім, тәжірибе-білім беру жолының векторлары» атты Алтынсарин оқулары халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдары енгізілген.

Талқыланатын мәселелердің алуан түрлілігі мен кеңдігі мақала авторларына заманауи білім беруді жаңғырту мен дамытудың, осы үдерісте қазақ ағартушыларының педагогикалық мұрасын пайдаланудың жолдарын, мұғалімдерді даярлаудың тиімді технологиялары мен форматтарын әзірлеу мен енгізу мәселелерін, ақпараттық қоғамдағы білім беру кеңістігінің ерекшеліктерін айқындауға, сондай-ақ педагогтердің инновациялық қызметінің тәжірибесін жинақтауға, педагогикалық үдеріс субъектілерін психологиялық-педагогикалық қолдауға мүмкіндік берді.

Бұл жинақтың материалдары ғалымдарға, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушыларына, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілерге, педагог-психологтарға, магистранттар мен студенттерге қызықты болуы мүмкін.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Инновации, знания, опыт – векторы образовательных треков». Многообразие и широта обсуждаемых проблем позволили авторам статей определить векторы модернизации и развития современного образования, использования в данном процессе педагогического наследия казахских просветителей, вопросов разработки и внедрения эффективных технологий и форматов подготовки учителей, специфики образовательного пространства в информационном обществе, а также обобщения опыта инновационной деятельности педагогов, психолого-педагогической поддержки субъектов педагогического процесса.

Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-244-5

9 786013 562445

УДК 37.02
ББК 74.00

© А.Байтұрсынов атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2023
© Костанайский региональный университет имени А.Байтұрсынова, 2023

«әрине алғырлық та, тапқырлық та, ептілік те, икемділік те, табандылық та қажет. Бұлар оқытушының беделі болуының құралы болуы тиіс. Халық оқытушыны өзінің шын досы, ақыл айтар данасы, қараңғыда сәуле шашар шам – шырағы деп білуі керек. Бұл үшін оқытушы ең алдымен өз оқушыларының алдында беделді болуы қажет. Оның бір негізгі шарты – оқытушының өз дәрісін жақсы меңгерген адам болуы былай тұрсын, оның берген сабағы оқушыға әрі түсінікті, әрі қонымды болуы қажет. Оқытушы әр бір сабаққа жақсы дайындалуы керек», – деген идеялары қазіргі ұстаз бейнесінің қалыптастыру үшін де аса қажет. Оның айтуынша оқытушының беделді болуы, оқудың сапалы болуы оқушылардың тиянақты білім алып, саналы тәрбиеленуін қамтамасыз етеді.

С.Көбеев мұғалім беделін көтерудің төмендегідей үлгілерін ұсынады:

- Қоғамдық жұмыстарды белсенді атқару қажет;
- Педагогика ғылымын егжей – тегжейлі білуге міндетті;
- Мұғалім өз пәнің өте жақсы білуімен қатар, басқа пәндерден хабардар болғаны жөн;
- Ол сыныптың құрамын, әр баланың жеке бас ерекшелігін зерттеп үйренген дұрыс;
- Балалар ұжыммен қоян – қолтық араласып, оларға талаптар қойып, олардың орындалып отыруын бақылауға міндетті;
- Мұғалім жүріс – тұрыс, киген – киімі, сөйлеген сөзі арқылы үлгі болуы керек;
- Мұғалім баланы жақсы көру қажет [7, 8].

Бұл жөнінде С.Көбеев «Орындалған арман» атты мемуарлық кітабында өткен өмір жолы, қоғамдық қызметі жайында жаза отырып «кез келген адам ұстаз болмауы керек, оны жүреппен ұғатын, бар күш жігерін аямайтын, балаларды жүрегімен сүйетін жан болуы керек деген». Атамыздың осы сөзіне көңіл бөлер болсақ, қазіргі заманда мектеп бітіріп оқуға түсетін жастарымыз көп жағдайда мамандық таңдауда жүрек қалауларымен келмейтіндіктерінде жасырын емес. Сондықтанда мұғалім мамандығына жастар дайындықпен, мамандықтың қыр – сырын түсініп келуі қажет.

Бүгінгі күні Көбеевтану тек халықтың, қоғамның, ғылымның ғана міндеті емес, оны оқып үйрену өзін мәдениеті, білімді санайтын әрбір азаматтың парызы, оның ұлттық көркемдік түсінігін тәрбиелеумен өсудің бірден – бір құралы. Шығыс мақалында, былай дейді: «Егерде есімің өмірде мәңгі сақталсын десең адам тәрбиесімен айналыс». С.Көбеев те барлық ғұмырын балаға арнаған. Және шығармаларында үлкен тәрбиелік мәні бар өшпейтін маңызды, құнды ғибратты мұрасы жатыр. Сол себепті де оның есімі мен ісі бүгінгі ұрпақтың жадында мәңгілікке сақталуы қажет деп ойлаймыз.

Әдебиеттер тізімі:

1. Бержанов Қ., Мусин С. «Педагогика тарихы»
2. Жақсанов О., Ыбырайдың жолын құған зерделі шәкірт // Қостанай, 2008 11 қараша 7 б.
3. Көбеев С. Орындалған арман, А., 1988 ж, 271 б.
4. Қабдолов З., Қирабаев С. XX ғасыр басындағы Қазақ әдебиеті әдебиеті 54–64 б.б.
6. Мырзалиев С., Қирабаев С., Қазақ әдебиеті Алматы 2001 ж. 178– 96 б.б.
7. Қирабаев С. Екі томдық шығармалар жинағы. 2.т. Сын мақалар мен зерттеулер. Алматы. 1992 ж. 7 с.
8. Рысбеков Қ., Әлмес мұра қалдырған // Қазақстан мұғалімі, 2004 ж. 30 қазан 10 б. 3(5)/2014

ӨОЖ 374.6

НӘЗИПА ҚҰЛЖАНОВА – ЫБЫРАЙДЫҢ ЖОЛЫН ЖАЛҒАСТЫРУШЫ ПЕДАГОГ

*Уахитова Алмагуль Абдуалиевна
Колдасбаева Екатерина Досановна
қоғамдық пәндер оқытушылары
Н.Құлжанова атындағы Торғай гуманитарлық колледжі
Арқалық қаласы, Қазақстан
E-mail: uakhitova85@list.ru*

Аңдатпа

Бұл мақалада Ұлы педагог, ағартушы Ыбырай Алтынсарин қазақ қоғамының мәдениет пен экономика жағынан мешуе кезінде өмір сүріп, халқымыздың демократиялық мәдениеті мен өнердің бір сыпыра саласында жаңадан өсіп өркендеуіне айқын жол ашып, баянды негіз жасағаны. Халықты оқуға шақырған, өнер – білімге жетелеген, өзінен кейінгі ағартушылық жолындағы ізбасары – Нәзипа Құлжанова туралы баяндалған.

Түйінді сөздер: Ағартушы, педагог, прогрессшіл, реформалар, оқу мен жазуды, қайраткер, жазушы, жазушы, аудармашы, қайреткер.

Аннотация

В этой статье великий педагог, просветитель Ибрай Алтынсарин создал повествовательную основу, которая позволила казахскому обществу, живущему во времена культурной и экономической жизни, вновь расти и процветать в одной из сфер демократической культуры и искусства нашего народа. Рассказано о Назипе Кулжановой – последователе просветительского пути, призвавшем население учиться, ведущем к искусству – образованию.

Ключевые слова: просветитель, педагог, прогрессивный, реформы, грамота, деятель, писатель, писатель, переводчик, деятель.

Abstract

In this article, the great educator, educator IbraiAltynsarin created a narrative framework that allowed Kazakh society, living in times of cultural and economic life, to grow and flourish again in one of the spheres of democratic culture and art of our people. It is told about NazipaKulzhanova, a follower of the enlightenment path, who called on the population to study, leading to art – education.

Key words: Enlightener, teacher, progressive, reforms, reading and writing, figure, writer, writer, translator, figure.

Ыбырай Алтынсарин 1841 жылы 20 қазанда Қазіргі Қостанай облысы, Затобол ауданында дүниеге келді. Шын есімі – Ибраһим. Ыбырайдың әкесі Алтынсарыны 1844 жылы Кенесары Қасымұлы жасақтары өлтіріп кеткен соң, анасы Айман ерінің інісі Қошанға тұрмысқа шығады. Ыбырай тәлім – тәрбиені атасы Балғожа биден алған.

1846 жылдың 5 наурызында Балқожа Орынборға әдейі барып, Шекара комиссиясының председателі генерал – майор М.В.Ладыженскийге Ыбырайды жаңадан ашылуға тиісті қазақ балаларына арналған мектепке алуға арыз береді. 1850 жылы 22 тамызда Орынбор қаласында Шекара комиссиясы жанынан қазақ балалары үшін арнаулы мектеп ашылады. Оқу мерзімі жеті жылдық еді. Осы мектепке қабылданған 30 баланың бірі болып Ыбырай да қолына алғаш қалам алды. Сабақ 24 тамызда басталды. Оқытылған негізгі пәндер орыс, қазақ және татар тілдері, сурет, сызу, есеп, география, тарих болатын. Христиан және ислам діндері де оқытылды. 1857 жылы 15 маусымда бұл мектепті 20 бала тәмәмдады, Ыбырай үздік бітірген бес оқушының бірі болып ресми куәлік алып шықты. 1857–1859 жылдары Ыбырай Алтынсарин Балғожа бидің қарамағында хатшы болып жұмыс атқарады.

1859 жылы 1 тамыздан бастап Орынбор облыстық басқармасына кіші тілмаш болып тағайындалады. Шекара комиссиясының председателі, орыс ориенталисі, ғалым, генерал – лейтенант В.В.Григорьевтің қарамағында жұмыс істейді. Ыбырайға ілтипатпен қарап, өзінің бай кітапханасын пайдалануға мүмкіндік береді. Осы кітапханада Ыбырай орыс жазушыларының шығармаларын, дүниежүзі ағартушыларының еңбектерін, ұлы адамдардың өмірі жайлы кітаптарды көп оқыған. Өз заманының озат ой – пікірімен танысқан. Әдебиет, саясат, ағарту саласындағы журналдарды да зерделей қараған. Григорьев арқылы Алтынсарин ориенталист – ғалым Н.И.Ильминскиймен танысты, кейін онымен дос болып кетті.

Ыбырай Алтынсариннің хаты бойынша 1960 жылы Орынбор өлкесінің басқару орны Торғай бекінісінен қазақ балалары үшін бастауыш мектеп ашуға рұқсат алынады. Мектепке өзі оқытушы болып тағайындалмақшы болады. Мектеп ашпақ болып Торғайға келеді, бірақ қиындықтар туады. Сол себептен ол оқушыларды өзі қабылдап, үйінде оқытады. Ол ең алдымен ауылдарды аралап мектеп ашуға қаражатжинайды. Осылайша армандаған мектептері салына бастайды. Ыбырайдың бүкіл өмірін арнаған ағартушылық – педагогтық қызметі осылай басталады. Тікелей өзінің араласуымен халықтан жинаған қаржыға мектеп үйін және интернат салып, 1864 жылы 8 қаңтарда мектептің жаңа ғимаратын салтанатты түрде ашады. Орынбор генерал – губернаторының тікелей тапсыруы бойынша Торғайда төрт рет уездік судья болып (1868–1874), Торғай уездік бастығының аға жәрдемшісі (1876–1879) қызметін атқарады. Ыбырай инспекторлық қызметке кіріскен соң оқу – ағарту жұмыстарын одан әрі жандандырып, Елек, Қостанай, Торғай, Ырғыз уездерінде бір – бірден екі кластық орыс – қазақ мектептерін ашады, оларды қажетті кітаптармен жасақтайды. Әсіресе, елді көшпелі өмір салтын ескеріп, Ресейдің халық ағарту жүйесіне жаңа үлгілі білім беру тәсілін ұсыныс етеді.

Нәтижесінде, 1888 жылы 10 сәуірде Орскіде бастауыш мектептер үшін қазақ жастарынан оқытушылар даярлайтын мұғалімдер мектебі ашылады. Ыбырай мұнан әрі қазақ жастары арасынан экономика, ауыл шаруашылығы, қол өнер кәсіпшілігі салаларына қажетті мамандар даярлайтын училищелер ашуға көп күш жұмсайды. Тіптен, Қостанайдан ашылатын ауыл – шаруашылық училищесіне өзінің иелігіндегі жерін беретіні туралы өсиет қалдырады. Ыбырайдың қазақ қыздары үшін Торғайда, Қостанайда, Қарабұтақта, Ақтөбеде мектеп – интернат аштыруының тарихи мән – маңызы зор болды.

Ыбырай орыс – қазақ мектептері үшін арнаулы оқу құралдарын шығару қажет деп санады. Оқыту әдістерін жаңа бағытта құрды, оқуға деген баланың ынтасы мен қызығушылығын арттыруды көздеді, оқуды ана тілінде жүргізді. Мектеп оқуында, әсіресе, ана тіліне үйретуде К.Д.Ушинскийдің ойларына жүгінді. Қазақ балаларының таным – түсінігіне лайықты оқу – әдістемелік құралдар жазды.

Ол орыс – қазақ училищесінде Ушинскийдің «Балалар дүниесін», Л.Н.Толстойдың «Әліппе және оқу құралын», Д.И.Тихомировтың «Грамматиканың қарапайым курсы» оқу құралы ретінде ұсынды.

Балаларды оқыту барысында Ыбырай оқушыларға ана тілін таза және ұқыптылықпен үйретеді. Шағын көркем шығармалар арқылы оларды жақсы мінез – құлыққа баулуды көздейді. Оқушылардың діни көзқарастарын да ескеріп отырады. 1876 жылы Ыбырай Алтынсарин орыс – қазақ мектептеріне арнап «Қазақ хрестоматиясын» және «Қазақтарға орыс тілін үйретудің бастауыш құралын» жаза бастады. Олар 1879 жылы Орынбор баспасында жарыққа шығады. Екі кітаптың да корректурасын Орынборға барып өзі оқыды. Бұл еңбектер ғылыми деңгейде жазылған асыл мұралар, қазіргі кезде де қадір – қасиетін жоймаған қымбат қазына. Осы жылдың 25 қараша күні Ыбырай Алтынсарин «Қазақ хрестоматиясының» бір данасын Петербургке В.В.Григорьевке, бір данасын Қазанға Н.И.Илминскийге жіберді. 1884 жылы оның «Шариат – ұл – ислам» («Тәңірі заңдарының ережелері») деп аталатын еңбегі Қазан қаласында басылып шықты. Оны қолжазба күйінде Н.И.Ильминскийге, әріптестеріне көрсетіп, олардың орынды пікірлерін ескерді.

Ыбырай өмірінің соңғы күндеріне дейін жанында болған сүйікті шәкірті, әрі әріптесі Ғ.Балғымбаевтың естелігінде мынадай жолдар бар: «Июль айының басынан Алтынсарин тіпті қатты ауырып жатты, өкпесі қабынған ба, әлде басқа бір жері ауыра ма, әйтеуір ісініп кетті». Ұлы педагогтің қатты науқас екені бүкіл Торғай даласына тарады. Онымен кездесуге көңіл білдіріп, денсаулық тілеуге дос – жарандары, ұстаздары, шәкірттері келіп жатты. 1889 жылы шілде айының 17 күні, күндізгі сағат 11–де, 48 жасына үш ай, үш күн қалғанда қайтыс болып, Тобыл өзенінің жағасына жерленді.

Ұлы педагог, ағартушы Ыбырай Алтынсарин қазақ қоғамының мәдениет пен экономика жағынан мешеу кезінде өмір сүріп, халқымыздың демократиялық мәдениеті мен өнердің бір сыпыра саласында жаңадан өсіп өркендеуіне айқын жол ашып, баянды негіз жасады. Халықты оқуға шақырған, өнер – білімге жетелеген, өзінен кейінгі ағартушылық жолындағы ізбасары – Нәзипа Құлжанова.

Нәзипа Құлжанова Сегізбайқызы – ХХ ғасыр басындағы қазақ мәдениетінің ерекше із қалдырған тұлғасы, ағартушы, ұстаз, әлеуметтік қайраткер, журналист, жазушы, аудармашы. Құлжанова 1887 жылы 27 шілдеде Қостанай облысы Жанкелдин ауданында сатушының отбасында дүниеге келген. Ол әуелде Торғай қаласындағы Приходская школында оқып, 1902 жылы Қостанайдағы прогимназияны тәмамдаған. 1903–1904 жылдары Торғайдағы әйелдер училищесінде 15 жасында мұғалімдік қызмет атқарған. Одан соң Орынбор қаласындағы Мұғалімдер семинариясын бітірген. 1905–1950 жылдары осында мұғалім болды.

Нәзипа Сегізбайқызы жастайынынан бері ержүрек, жігерлі кісі болған. Өке – шешесі Нәзипаны бір жігітке атастырып, қалың малын алған. Қыз бой жетіп, осы жігітті сүйемегендіктен, оған тұрмысқа шығудан бас тартты. Нәзипа қазақ даласының салты бойынша бұрын берілген қалың малын қайтаруға тиісті болған. Қыздың отбасының материалдық жағдайы төмен болғандықтан, облыстық әскери прокурордың көмегіне жүгінді. Сөйтіп Нәзипа Сегізбайқызы жаны қалаған адамға тұрмысқа шыққан. Жұбайы Нұрғали Құлжанов – осы заманның көрнекті ағартушыларының бірі. Ол да мұғалімдік қызметін атқарған. 1905 жылы жанұя Семей қаласына көшіп келген. Ерлі – зайыпты Құлжановтар Семейге келген кезде бұл қала Қазақстандағы ірі мәдени – ағарту орталығы дәрежесінде еді. 1913 жылы Нәзипа Сегізбайқызы Орыс география қоғамының Семей бөлімшесінің «Азамат серіктестігі» ұйымының мүшесі атанған.

Ұзақ жыл оқытушы болып жұмыс істеген Нәзипа қазақ мектептері үшін оқулықтар жазған. 1923 жылы Орынборда «Мектептен бұрынғы тәрбие», 1927 жылы Қызылордада «Ана мен бала тәрбиесі» атты әдістемелік кітаптары басылды. Нәзипа Сегізбайқызы – ұлттық педагогика ғылымының қалыптасуымен дамуына салмақты үлес қосқан салиқалы, зерделі зерттеуші. «Мектептен бұрынғы тәрбие» туындысында баланы қалай тәрбиелеп өсіруді, табиғи қалпын бұзбай, мінсіз баулуды, дұрыс, жақсы сөйлеуін, көркем мінезін, баланың саулығын, зейін – зердесінің жақсы болуын қамтамасыз еткен. Сондай – ақ Құлжанова мектеп жасына дейінгі балалар тәрбиесіне ерекше көңіл бөліп, оларға айтылатын сөздің де, көрсетілетін іс – қимылдың да орынды болуын ескерген. Танымал педагог бала бойындағы білуге, ұғуға, көруге әуестікті тыйып тастамай, оларды бағыттап, дамытып отыру қажеттігін нақты мысалдармен түсіндіріп берген. «Халқыма деп іс қылдым», – деп Нәзипа Құлжанова өзі айтқандай келешек ұрпағына тәрбиелік мәні бар артына мол мұра қалдырған.

Оның ағартушылық, ұстаздық, қайраткерлік еңбегінің тағы бір көрінісі 1927 жылы Қызылорда қаласында 5000 данамен басылып шыққан – «Ана мен бала тәрбиесі» кітабы. Бұл кітап педагогтарға, тәрбиешілерге, ересектер мен балалар дәрігерлеріне анықтамалық кітап ретінде ұсынылған.

Дарынды Нәзипа ұлы Абайдың шығармашылығын жақсы көрген, алғашқы абайтанушылардың бірі. Оған дәлел – 1914 жылы 26 қаңтарда Семей қаласында жұбайымен бірге Абай Құнанбаевтың қайтқанына 10 жыл толуына орай ұлы ақынды еске түсіру кешін ұйымдастырды. Кеште ақын өмірі мен шығармашылығы жөнінде баяндаманы Нәзипаның өзі жасап, одан кейін Абай өлеңдері оқылады. Бұл кеш туралы «Айқап» журналында да жазылды.

Н.Құлжанова – қазақ қыздарынан шыққан тұңғыш журналистердің бірі. 1922 жылы «Еңбекші қазақ» газетінің редакция алқасының мүшесі, 1923–1925 жылдары «Қызыл Қазақстан», 1925–1929

жылы «Әйел теңдігі» журналдарында жауапты қызметтер атқарады. «Айқап», «Қазақ», «Бірлік туы», «Алаш» басылымдарында оқу – ағарту мәселелері туралы мақалалар жариялаған.

1929 жылы Нәзипа апай үйде отырып жұмыс істеуге мәжбүр болды. Мұрағат мәліметтерінің дерегінше, Құлжанованың денсаулығы нашарлап кетті. Бірақ ғалымның жағдайы жайында басқа пікір де бар. Яғни, Алашорданың қайраткерлерімен қарым – қатынас орнатып жүргендіктен, патша сақшыларының «назарына ілігеді».

Туған халқы үшін өшпес із қалдырған Н.Құлжанова небәрі 47 жасында 1933 жылы 21 тамызда Алматы қаласында, созылмалы аурудан дүниемен қош айтысқан. Қайраткер қазақ қызының өмірі де, сол қысқа өміріндегі кездескен сан түрлі қиындықтармен атқарған ереулі қызметі де ұмытылмайды, және оның есімі қазақ мәдениетінің тарихында мәңгілік қалады.

Ыбырай Алтынсарин – ғасырлар өтсе де, заман өзгерсе де өзі өмір сүрген заманы мен өмірінде қазақ балаларына «Кел, балалар, оқылық» деп жар салудан тынбаған, сол арқылы қазақ балаларының надандық қамытын киюіне жол бермеген бірден – бір тұлға болып қала бермек. Оның қызметінің басты саласы – бала оқыту, ұстаздық екенін ұмытпау біз үшін міндет. Ыбырай – жаңа дәуірдегі қазақ әдебиетінің қалыптасуына қомақты үлес қосқан. Ол қазақ жастарын ең алдымен оқу, өнер – білім, техниканы игеруге шақырады. Автор оқу – білімнің тек ізденіс, еңбекпен табылатынына мән берді. Бұған инемен құдық қазғандай ыждаһаттылық, талап пен сабырлылық қажет екенін ескертеді. Ал оқымаған надандарды ақын аз ғана сөзбен сынап, олардың ақ, қараны айырмайтын көрсоқыр екенін айтады. Оқу, білімнің пайдасы қандай, ол неге керек деген мәселеге келгенде, оның өмір үшін, болашақ үшін қажет екенін талдап көрсетеді. Жастарды өнер – білім, техниканы игеруге үндеу ақынның «Өнер – білім бар жұрттар» деген өлеңінде өз жалғасын тапқан. Ол өнер – білімі жетілген елдердің артықшылығы қандай, олар сол өнерімен нені игеріп отыр, ертеңгі өмірдің талап – тілектері не секілді күрделі мәселелерді жастар алдына көлденең тарту арқылы оларға ой тастап, өнер – білімді батыл игеруге шақырады. Қазақтың ұлы ағартушысы Ыбырай Алтынсарин ашқан мектептерде ерлі – зайыпты Құлжановтар оқып қана қоймай, ұлы ұстаздарының жолын қуған ХХ ғасыр басындағы қазақ тарихында ағартушылық жолын бекем ұстанған, оқыту тәрбиелеу ісінің теориясына да, практикасына да Нәзипа Құлжанова именбей кірісіп, еңбек сіңірді. Міне, Нәзипа Құлжанованың қаламгерлік мұраты мен эстетикалық талғамын айқындайтын барша шығармалары жазушы мұрасының құндылығын көрсетеді. Екі педагогтеағартушы да балаларды өнер – білімге шақырып, қазақ халқының көзін ашқан педагогтер.

Әдебиеттер тізімі:

1. Ә.Ламашев «Ыбырай Алтынсарин және оның достары мен ізбасарлары», Алматы «Қазақстан», 1988 ж.
2. С.Қирабаев, Ү.Асыл, К.Құрманбай, С.Дүйсебаев, Б.Әрінова 10 сыныпқа арналған оқулық «Қазақ әдебиеті (XIX ғ.)», Алматы «Мектеп», 2014 ж.
3. С.Қалиев, Ж.Молдабеков, Б.Иманбекова «Энтопедагогика», Астана, 2007 ж.
4. Ұлттық энциклопедия, Алматы, 2004 ж.
5. «Алаш» қозғалысы. Алматы, 2008 ж.

УДК 37.013

ФЕНОМЕН ПРЕЕМСТВЕННОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

*Усембаева Асия Хамитовна
магистр педагогики и психологии
старший преподаватель
кафедры педагогики и психологии
КРУ им. А.Байтұрсынова;
Костанай, Казахстан
E-mail: assiya_6499@mail.ru*

Аннотация

Актуальность и цель. Для успешного развития современного профессионального педагогического образования становится необходимой новая интерпретация преемственности. Эта необходимость обусловлена тем, что проблема преемственности приобретает особое значение, так как способствует обнаружению новых подходов и процессов в различных сферах образования. Цель работы заключается в анализе актуальных педагогических идей просветителей прошлого и путей их использования в современном образовании.

***Ключевые слова:** преемственность, профессиональное педагогическое образование, педагогическая деятельность.*